

2 PAMOKA

Tema	Tvarios tiekimo grandinės
Mokymo kurso dalis minima šioje pamokoje	Žemės ūkio maisto produktų sektorius
EKS lygmuo	3 arba 4 lygis
Kur buvo išbandyta pamoka	//
Bendras mokymosi tikslas(-ai) pagal „Bloom“ taksonomiją https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/	☐ Sukurti Parengti naują arba originalų darbą (suprojektuoti, surinkti, sukonstruoti, iširti, suformuluoti) ☒ Įvertinti Pagrįsti nuomonę ar sprendimą (vertinti, argumentuoti, ginti, kritikuoti, pasirinkti, paremti) ☒ Analizuoti Kurti ryšius tarp idėjų (diferencijuoti, organizuoti, susieti, palyginti, atrinkti, patikrinti, išbandyti) ☐ Taikyti Panaudoti informaciją esant naujoms aplinkybėms (vykdyti, įgyvendinti, spręsti, naudoti, pateikti, veikti) ☐ Suprasti Paaiškinti idėjas ar sąvokas (klasifikuoti, aptarti, aprašyti, nustatyti, lokalizuoti, išversti) ☐ Atsiminti Prisiminti faktus ir pagrindines sąvokas (apibrėžti, atkartoti, išvardinti, įsiminti, kartoti)
Konkretus mokymosi tikslas(-ai)	<ul style="list-style-type: none"> ● Suprasti terminus, susijusius su tvarumu ir tvariomis tiekimo grandinėmis. ● Sužinoti, kas yra tvari tiekimo grandinė ir jos pagrindinius aspektus ● Pritaikyti turimas žinias apie tiekimo grandines įvairiuose sektoriuose ● Gebėti analizuoti žemės ūkio tiekimo grandinėje esančius trūkumus

<p>Kognityviniai, socioemociniai ir elgesio rezultatai, pagrįsti</p> <p>https://www.unesco.org/sites/default/files/2018-08/unesco_education_for_sustainable_development_goals.pdf</p>	<p>8 DVT Deramas darbas ir ekonomikos augimas</p> <p>Kognityviniai mokymosi tikslai: Mokinys supranta sąvokas - tvarus, integracinis ir tvarus ekonomikos augimas, visiškas ir produktyvus užimtumas, deramas darbas, taip pat lyčių lygybės ir lygiavertiškumo skatinimas, ir žino apie alternatyvius ekonomikos vystymosi modelius ir rodiklius</p> <p>Socioemociniai mokymosi tikslai: Mokinys geba bendradarbiauti su aplinkiniais ir reikalauti iš politikų bei darbdavio teisingo darbo užmokesčio, vienodo užmokesčio už vienodą darbą ir vienodų darbuotojų teisių.</p> <p>Elgsenos mokymosi tikslai: Mokinys geba plėtoti ir vertinti tvarumu grindžiamų inovacijų ir verslumo idėjas.</p> <p>9 DVT Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra </p> <p>Kognityviniai mokymosi tikslai: Mokinys supranta tvarios infrastruktūros ir industrializacijos sąvokas bei visuomenės poreikius, susijusius su sisteminiu požiūriu į jų plėtrą.</p> <p>Socioemociniai mokymosi tikslai: Mokinys geba rasti bendradarbių, galinčių padėti vystyti tvarias ir contextual industries, kurios padėtų reaguoti į kintančius pokyčius ir padėtų pasiekti naujas rinkas.</p> <p>Elgsenos mokymosi tikslai: Mokinys geba vertinti įvairias industrializacijos rūšis ir palyginti jų atsparumą.</p> <p>12 DVT Atsakingas vartojimas ir gamyba</p> <p>Kognityviniai mokymosi tikslai: mokinys supranta gamybos ir vartojimo ypatumus, vertės grandinę bei gamybos ir vartojimo tarpusavio ryšį (pasiūla ir paklausa, toksinės medžiagos, išmetamas CO2 kiekis, atliekų susidarymas, sveikata, darbo sąlygos, skurdas ir t.t);</p> <p>Socioemociniai mokymosi tikslai: Mokinys geba informuoti apie tvarios gamybos ir vartojimo praktikos poreikį;</p> <p>Elgsenos mokymosi tikslai: Mokinys geba skleisti tvarios gamybos būdus</p> <p>13 DVT Kovos su klimato kaita veiksmai</p> <p>Kognityviniai mokymosi tikslai: Mokinys žino, kokios žmogaus veiklos (pasauliniu, nacionaliniu, vietos ir individualiu lygmeniu) labiausiai prisideda prie klimato kaitos</p> <p>Socioemociniai mokymosi tikslai: Mokinys geba paaiškinti ekosistemų dinamikos ypatumus ir klimato kaitos poveikį aplinkai bei socialinį, ekonominį ir etinį poveikį.</p> <p>Elgsenos mokymosi tikslai: Mokinys geba remti klimatui palankią ekonominę veiklą.</p>
--	---

<p>Atkreipiant dėmesį į žaliųjų įgūdžius</p>	<p>X Kūrybiškas problemų sprendimas ☐ Vadovavimo įgūdžiai</p> <p>X Galvojimas apie ateitį X Poveikio vertinimas</p> <p>X Stebėsenos įgūdžiai ☐ Gyvavimo ciklo valdymas</p> <p>X Analitiniai gebėjimai ☐ Moksliniai įgūdžiai</p> <p>☐ Taupi gamyba ☐ Atliekų tvarkymas</p> <p>☐ Priežiūros ir taisymo įgūdžiai X Aplinkosaugos auditas</p> <p>X Taršos prevencija ☐ Ekosistemos valdymas</p> <p>X Ekologinis projektavimas ☐ Kiti _____</p>
<p>Trukmė</p>	<p>20 minučių</p>
<p>Pamokos struktūra ir turinys</p>	<p>Pristatymas: Kas yra tvari tiekimo grandinė</p> <p>Egzistuoja daugybė tvarios tiekimo grandinės apibrėžimų. Trumpai tariant, tai reiškia, kad įmonė tvariai valdo savo vertės grandinę pradedant žaliavų tiekimu, gamyba ir transportavimu, ir baigiant vartotoju. Tai apima socialinę, aplinkosauginę ir finansinę atsakomybę, taip pat siekiama užkirsti kelią neigiamam poveikiui arba jį kuo labiau sumažinti, kaip ir sumažinti riziką.</p> <p>Pavyzdžiui, SAP (System Analysis Program Development (Systemanalyse Programmwicklung)), kuri vėliau trumpinama į SAP), pirmaujanti tarptautinė bendrovė, teikianti programinę įrangą, skirtą auditui ir stebėsenai, apibrėžia, kad „<i>tvari tiekimo grandinė - tai tokia grandinė, kuri kiekviename etape taiko aplinkosauginiu ir socialiniu požiūriu tvarią praktiką, kad būtų apsaugoti žmonės ir aplinka visoje grandinėje. Tai reiškia, kad organizacija laikosi aplinkosaugos ir socialinių standartų savo ir savo tiekėjų veikloje. Aplinkosaugos standartai aprėpia tokias problemas, kaip aplinkos blogėjimas, miškų kirtimas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas, tarša ir aprūpinimas vandeniu. Socialiniai standartai apima tokias problemas kaip darbo sąlygos, priverstinis darbas, sąžininga darbo praktika, sveikata ir sauga.</i>“</p> <p>1 tema Tarptautinės įmonės ir atsakomybė</p> <p>2011 m. tarptautinėms įmonėms buvo paskelbtos EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) gairės. Tai rekomendacijos, kurias skyrė vyriausybė tarptautinėms įmonėms, kurios vykdo veiklą in or from adhering countries. Šiose gairėse pateikiami neįpareigojantys atsakingo verslo elgesio pasauliniame kontekste principai ir standartai, atitinkantys galiojančius įstatymus ir tarptautiniu mastu pripažintus standartus.</p> <p>Neabejotina, kad tarptautinių bendrovių tiekimo grandinės yra labai</p>

sudėtingos. Dažnai žaliavos renkamos ir (arba) išgaunamos arba gaminamos „didelės rizikos“ šalyse, kuriose nėra stebimas ir nagrinėjamas neigiamas poveikis žmogaus teisėms ir aplinkai. Dėl šios priežasties atsakinga ir aiški verslo veikla tampa dar svarbesnė. EBPO gairės tai tarsi orientacija bendrovėms, nurodanti kaip būti tvarioms ir kaip spręsti problemas susijusias su darbu, kyšininkavimu, korupcija, aplinkosauga, nesąžininga konkurencija ir t.t.

Pavyzdžiui, jei tarptautinė įmonė nori užtikrinti, kad jos tiekimo grandinė būtų etiška ir tvari, ji turėtų atsižvelgti į šiuos kriterijus:

- Etiškas žaliavų tiekimas
- Jokio vaikų ar priverstinio darbo
- Jokios diskriminacijos
- Sveikata ir sauga darbo vietoje
- Deramos darbo sąlygos
- Darbo laikas, atitinkantis vietos įstatymus
- Poveikio aplinkai stebėjimas ir sistemos atnaujinimas, kad gamyba ir transportavimas būtų taupesni ir ekologiškesni
- Atliekų tvarkymas
- Teisingas ženklavimas pagal įstatymus
- Informavimo sistema, skirta pranešti apie korupciją ir bandymus papirkti
- Kova su nesąžininga konkurencijos politika ir praktika

Šis sąrašas nėra baigtinis. Visą kriterijų sąrašą rasite EBPO gairėse ir Verslo ir žmogaus teisių pagrindiniuose principuose (2 tema), taip pat rasite veikimo būdus, kurie užtikrins tvarią tiekimo grandinę.

2 tema Verslo ir žmogaus teisių pagrindiniai principai ir deramas tikrinimas

„Pagrindiniai verslo ir žmogaus teisių principai: Generalinio Sekretoriaus specialusis atstovas žmogaus teisių ir tarptautinių korporacijų bei kitų verslo įmonių klausimais parengė „Pagrindinius principus“, kuriais įgyvendinamas Jungtinių Tautų „Apsaugoti, gerbti ir ištaisyti“ įstatymas. Ypatingasis įgaliojotinis pagrindinius principus pridėjo prie savo galutinės ataskaitos Žmogaus teisių tarybai (A/HRC/17/31), kurioje taip pat pateikiama pagrindinių principų įvadas ir proceso, kurio metu jie buvo parengti, apžvalga. 2011 m. birželio 16 d. Žmogaus teisių taryba patvirtino Pagrindinius principus savo rezoliucijoje 17/4.

Kaip nurodyta dokumente, "Pagrindiniai principai pagrįsti pripažinimu:

(a) esami valstybių įsipareigojimai gerbti, saugoti ir įgyvendinti žmogaus teises ir pagrindines laisves;

(b) Verslo įmonių, kaip specializuotų visuomenės institucijų vaidmuo- atliekant specializuotas funkcijas ir privalant laikytis visų galiojančių įstatymų bei gerbti žmogaus teises;

(c) poreikis, kad teisės ir pareigos būtų derinamos su tinkamomis ir veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis, kai jos pažeidžiamos.

Labai svarbu, kad šie pagrindiniai principai taikomi visoms valstybėms ir visoms verslo įmonėms, tiek tarptautinėms, tiek kitoms, nepriklausomai nuo jų dydžio, sektoriaus, vietos, nuosavybės ir struktūros. Principai suskirstyti į dvi pagrindines dalis, pirmojoje dalyje nustatyti valstybių įsipareigojimai, o antrojoje - įmonių atsakomybė už žmogaus teisių apsaugą. Pastaroji dar vadinama įmonių socialine atsakomybe arba JSA. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad įmonės, svarstydamos žmogaus teisių klausimą, turėtų apimti visas žmogaus teises, išvardytas **Jungtinių Tautų Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje**.

Pagrindiniai tinkamos įmonių socialinės atsakomybės aspektai yra šie:

-Visų teisinių reikalavimų laikymasis bent jau tose valstybėse, kuriose vykdoma veikla. Jei jie yra menkesni nei paskelbti šiose gairėse, įmonės turėtų stengtis siekti aukštesnio standarto. *Pavyzdžiui, kai kuriose valstybėse galioja rekomendacijos dėl gyvenimo standartų darbininkams, kurios yra žemesnės nei TDO minimalus gyvenimo standartas - tokiu atveju įmonės turėtų taikyti TDO standartą.* (Daugiau informacijos rasite TDO darbo standartuose)

Įmonės patvirtinta ir paskelbta atsakomybės ir tvarumo politika, apimanti visus gairių aspektus, atsižvelgiant į įmonės riziką, veiklos sektorių ir t.t.

- integruotas deramo patikrinimo procesas, kuriuo nustatomas neigiamas poveikis žmogaus teisėms, siekiama užkirsti šiam neigiamam poveikiui kelią ir jį sušvelninti. Šis procesas turi apimti tiek galimos, tiek faktinės rizikos ir poveikio vertinimą, turi turėti mechanizmus ir finansinę paramą, kad būtų galima spręsti minėtus klausimus investuojant arba taikant teisių gynimo priemones, turi būti nuolat stebima ir turi būti reguliariai teikiamos ataskaitos apie riziką, poveikį ir pažangą.

Deramo patikrinimo procesas gali būti apibūdinamas kaip procesai, kuriais įmonės gali nustatyti, užkirsti kelią, sušvelninti ir atsiskaityti už tai, kaip jos sprendžia savo faktinio ir galimo neigiamo poveikio klausimus (EBPO gairės tarptautinėms įmonėms, II skyrius - bendroji politika, 2 dalis. 10). Deramas patikrinimas gali būti įtrauktas į platesnes įmonių rizikos valdymo sistemas, jeigu jis neapsiriboja vien tik materialinės rizikos pačiai įmonei nustatymu ir valdymu, bet apima ir žalos riziką, susijusią su gairėse aptariamais klausimais (EBPO deramo patikrinimo gairės atsakingam verslui - 2.1 projektas, 8 p.)

Deramas žmogaus teisių patikrinimas:

“ (a) turėtų apimti neigiamą poveikį žmogaus teisėms, kurį gali sukelti arba prie kurio gali prisidėti verslo įmonė savo veikla arba kuris gali būti tiesiogiai susijęs su jos veikla, produktais ar paslaugomis dėl jos verslo ryšių;

(b) Sudėtingumas priklausys nuo verslo įmonės dydžio, sunkaus poveikio žmogaus teisėms, veiklos pobūdžio bei aplinkybių;

(c) Turėtų būti vykdomas nuolat, pripažįstant, kad žmogaus teisių rizika laikui bėgant gali keistis, nes keičiasi verslo įmonės veikla ir veiklos aplinkybės.

Deramo patikrinimo procesas turi būti taikomas visai įmonės veiklai, įskaitant tiekimo grandines. Jis apima ne tik vidaus operacijas, bet ir tiekėjus, trečiųjų šalių pardavėjus, gamintojus, transporto įmones, platintojus ir t.t. Nuolatinis stebėjimas ir auditas užtikrina skaidrumą ir tinkamą rizikos prevenciją bei mažinimą. Tai vienintelis būdas turėti tvarią tiekimo grandinę”.

3 tema ES ir naujosios gairės

2022 m. vasario 23 d. Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl direktyvos apie būtiną įmonių tvarumo patikrinimą. „Pasiūlymu siekiama skatinti tvarų ir atsakingą įmonių elgesį visose pasaulinėse vertės grandinėse. “ Įmonėms tenka itin svarbus vaidmuo skatinant tvarumą dėl jų plačios veiklos srities. Nustatyti reikalavimai atitinka Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus. Siekiama, kad jie būtų įmonių atskaitomybės varomoji jėga, siekiant užkirsti kelią neigiamam poveikiui ir jį mažinti, kartu užtikrinant skaidrumą vertės grandinėje. Teigiama, kad naujosios taisyklės padės siekti pažangos pereinant prie žaliosios pertvarkos ir apsaugoti žmogaus teises. Priėmus direktyvą, valstybės narės turės per dvejus metus ją integruoti į nacionalinę teisę ir pateikti Komisijai atitinkamus dokumentus.

Nors kai kurios ES valstybės narės jau yra įvedusios taisykles, o vartotojai ir darbuotojai pasauliniu mastu siekia tvaraus ir atsakingo verslo, reikia teisinių reikalavimų, kurie paspartintų daromą pažangą.

Siūlomos naujos deramo patikrinimo taisyklės bus taikomos šioms bendrovėms ir sektoriams:

- **ES įmonės:**
 - 1 grupė: visos ES akcinės bendrovės, kurios yra didelės ir ekonomiškai stiprios (turinčios daugiau kaip 500 darbuotojų ir daugiau kaip 150 mln. eurų grynosios apyvartos visame pasaulyje).
 - 2 grupė: Kitos akcinės bendrovės, veikiančios apibrėžtuose didelio poveikio sektoriuose, kurios neatitinka 1 grupės reikalavimų, tačiau turi daugiau nei 250 darbuotojų ir kurių grynoji apyvarta visame pasaulyje siekia 40 mln. eurų ir daugiau. Šioms bendrovėms taisyklės bus pradėtos taikyti 2 metais vėliau nei 1 grupei.
- ES veikiančios **ne ES įmonės**, kurių apyvartos riba atitinka 1 ir 2 grupės apyvartos ribą ir kurių apyvarta gaunama ES.

Mažosios ir vidutinės įmonės (MV) tiesiogiai nepatenka į šio pasiūlymo sritį.

Šis pasiūlymas taikomas pačios bendrovės veiklai, jos patronuojamosioms įmonėms ir jų vertės grandinėms (tiesioginiams ir netiesioginiams verslo

santykiams). Siekdamas laikytis įmonės tinkamo patikrinimo pareigos, **įmonės turi:**

- „integruoti deramą patikrinimą į politiką;
- nustatyti esamą ar galimą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir aplinkai;
- užkirsti kelią galimam poveikiui arba jį sušvelninti;
- nutraukti arba sumažinti esamą poveikį;
- sukurti ir taikyti skundų nagrinėjimo procedūrą;
- stebėti deramo patikrinimo politikos ir priemonių veiksmingumą;
- ir viešai komunikuoti apie deramą patikrinimą.“

Trumpai tariant, pasiūlyme raginama **veiksmingai ginti į tarptautines konvencijas įtrauktas žmogaus teises ir laikytis pagrindinių aplinkosaugos konvencijų**. Taip pat gali būti nustatytos baudos už jų nesilaikymą, o įmonių direktorių ir vadovybės dalyvavimas laikomas labai svarbiu šios iniciatyvos sėkmei. Pasiūlyme taip pat numatytos **papildomos priemonės**, „kuriomis bus remiamos visos bendrovės, įskaitant MVĮ, kurios gali būti netiesiogiai paveiktos“.

„Komisija taip pat pateikė komunikatą dėl deramo darbo visame pasaulyje (angl. [Communication on Decent Work Worldwide](#)), kuris yra teisingos ir tvarios ekonomikos srities teisės aktų rinkinio dalis. Jame išdėstyta vidaus ir išorės politika, kurią ES taiko siekdama įgyvendinti deramą darbą visame pasaulyje, o šis tikslas yra įtrauktas, tvaraus ir atsparaus atsigaivimo po pandemijos pagrindas.“

Nors šis pasiūlymas, jei bus patvirtintas, bus didelis žingsnis į priekį, vis dar yra problemų. Jau pareikštas susirūpinimas dėl naujų taisyklių taikymo srities, esamų spragų, taip pat dėl labai aukštos apyvartos įmonėms, kurios turės laikytis pateiktų taisyklių.

4 tema Tvarios tiekimo grandinės ir žemės ūkio maisto produktų sektorius

Nagrinėjant žemės ūkio tiekimo grandines reikia pripažinti, kad šio sektoriaus įmonės yra labai svarbios. Jos yra labai svarbios siekiant įgyvendinti daugelį darnaus vystymosi tikslų (DVT). EBPO ir FAO pripažino šią svarbą sukurdamos EBPO ir FAO atsakingo žemės ūkio tiekimo grandinių gaires (2016 m.), kurios yra ir „*sistema ir lyginamasis indeksas, padedantis žemės ūkio įmonėms ir investuotojams, prisidedantiems prie darnaus vystymosi, nustatyti ir sušvelninti neigiamą poveikį. Gairės aktualios visoms įmonėms visoje žemės ūkio produktų tiekimo grandinėje - nuo ūkio iki vartotojo, naudojant įvairias maisto ir ne maisto prekes*“.

Kaip aprašyta ankstesniuose skyreliuose, šiose gairėse taip pat pateikiamas išsamaus patikrinimo procesas taikant laipsnišką metodą. Jos parengtos bendradarbiaujant su keliomis pagrindinėmis suinteresuotųjų šalių grupėmis, kad būtų praktinė priemonė, kurią gali įgyvendinti bet kokio dydžio įmonės. Pačias gaires galima rasti čia: <https://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/rbc-agriculture-supply-chains.htm>

	<p>„Siekdamos paremti praktinį EBPO ir FAO gairių įgyvendinimą, EBPO ir FAO nuo 2018 m. vasario mėn. iki 2019 m. spalio mėn. pradėjo bandomąjį įgyvendinimo projektą, kuriame dalyvavo daugiau nei trisdešimt įmonių ir pramonės iniciatyvų. Daugelis žemės ūkio produktų tiekimo grandinėse veikiančių bendrovių turi pažangų požiūrį į RBC, tačiau deramo patikrinimo strategijų taikymui dažnai turi įtakos reagavimas į išorės spaudimą. Vis dar esama spragų, susijusių su tuo, kaip įmonės politinius įsipareigojimus paverčia įgyvendinimu. Ypač dėl sisteminių iššūkių reikia glaudžiau bendradarbiauti su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais" (OECD-FAO, 2020). Be EBPO ir FAO darbo, <u>2023-2027 m. laikotarpiu naujoje bendroje žemės ūkio politikoje (BŽŪP)</u> „remiamos pastangos didinti žemės ūkio produktų gamybos ir tiekimo tvarumą taikant pakeistus paramos priemones ir rinkos taisykles“. Nors ja siekiama paremti dabartines pastangas, vis dar kyla nemažai iššūkių dėl sudėtingumo šioje srityje.</p> <p>Pagrindiniai žemės ūkio produktų tiekimo grandinės elementai yra tokie patys kaip ir visi kiti, išvardyti ankstesniuose skyriuose. Pagrindiniai ypatumai yra tai, kad jos daugiausia skirstomos į dvi pagrindines kategorijas - žaliavinių produktų - šviežių vaisių ir daržovių - tiekimo grandines arba sudėtingesnes, kai galutiniai produktai yra gaminami ir (arba) perdirbami. Pirmuoju atveju reikia atsižvelgti į žaliavų gavimą, derliaus nuėmimą, sveikatą ir saugą, deramą darbą, vaikų ir priverstinį darbą, transportavimą, maisto saugą. Antruoju atveju gali būti įtraukti papildomi priedai (su atskiromis tiekimo grandinėmis), atliekų tvarkymas, pakavimas, maisto produktų ženklavimas ir kt. Konkretūs duomenys kiekvienu konkrečiu atveju skiriasi priklausomai nuo produkto, veiklos dydžio, susijusių šalių ir t.t.</p> <p>IŠVADA:</p> <p>Tvarios tiekimo grandinės kelia sudėtingą problemą, kuri jau seniai nagrinėjama tarptautiniu mastu. Tokios organizacijos ir institucijos kaip FAO, EBPO, vietos valdžios institucijos ir ES ieškojo būdų, kaip išspręsti kai kurias svarbiausias problemas ir sukurti sistemą, kuri padėtų spręsti neigiamo poveikio problemas ir užtikrinti tvarumą. Tačiau vis dar esama spragų, o tarptautinių įmonių vaidmuo yra svarbesnis nei bet kada anksčiau.</p>
<p>Nuorodos</p>	<p>Just and sustainable economy: Commission lays down rules for companies to respect human rights and environment in global value chains, (February, 2022), Pranešimas spaudai, prieinamas: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1145</p> <p>OECD (2011), OECD Guidelines for Multinational Enterprises, OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en</p> <p>Guiding Principles on Business and Human Rights, prieinamas: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf</p>

	<p>Universal Declaration of Human Rights, prieinamas: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf</p> <p>OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct, prieinamas: http://mneguidelines.oecd.org/due-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm</p> <p>ILO Labour standards, prieinamas: https://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/wages/lang--en/index.htm</p> <p>OECD/FAO (2016), OECD-FAO Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/9789264251052-en.</p> <p>Sustainability Agreements in the agri-food supply chain, The new Common Agricultural Policy (CAP) for the period 2023-2027, prieinamas: https://enrd.ec.europa.eu/sustainability-agreements-agri-food-supply-chain_en</p> <p>A) SAP SUPPLY CHAIN MANAGEMENT (SAP SCM) SOFTWARE, PRIEINAMAS: HTTPS://WWW.SAP.COM/PRODUCTS/SCM.HTML</p> <p>B) DUE DILIGENCE EXPLAINED, EUROPEAN COMMISSION, PRIEINAMAS: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/due-diligence-explained_en</p> <p>Luther, D., (20210, <i>Supply Chain Sustainability: Why It Is Important & Best Practices</i>, What Is Supply Chain Sustainability?, prieinamas : https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/erp/supply-chain-sustainability.shtml</p>
<p>Interaktyvūs klausimai, skirti R3</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kokių 3 pagrindinių atsakomybių reikalauja tvari tiekimo grandinė? <ol style="list-style-type: none"> <i>socialinės, aplinkosauginės ir finansinės</i> apklausos, deramos patikrinimas, finansinis auditas korupcija, transporto peržiūra, pareiškimas Kuris iš šių veiksmų NĖRA deramo patikrinimo proceso etapas? <ol style="list-style-type: none"> Politikos vystymas Turėti rizikos mažinimo ir prevencijos programą <i>Labdaros teikimas</i> Ką reiškia trumpinys JSA? <ol style="list-style-type: none"> Klientų aptarnavimo atstovas <i>Jmonių socialinė atsakomybė</i> Dabartinis tvarumo reitingas <u>Atsakingų žemės ūkio produktų tiekimo grandinių gaires šiuo metu teikia</u>

	<p>A) Europos komisija B) EBPO-FAO C) FAO</p>
Raktiniai žodžiai	Tvari tiekimo grandinė, deramas darbas, optimizavimas, sveikata ir sauga, deramas patikrinimas, žemės ūkio ir maisto produktai
Apmatymui skirti klausimai	<p>1. Pasirinkite dominantį sektorių ir įvertinkite jo tiekimo grandinę. Tyrimo objektu gali būti konkreti įmonė. Kokias pagrindines problemas nustatote? Kokios yra spragos, susijusios su naujais ES siūlomais teisės aktais? Kokius patobulinimus pasiūlytumėte.</p> <p>2. Palyginkite esamas EBPO gaires su naujuoju Europos Komisijos pasiūlymu - kaip atsižvelgiama į esamus poreikius ir spragas?</p>
Papildomi ištekliai	<p>Sustainable supply chain foundation: http://www.sustainable-scf.org/</p> <p>What is a sustainable supply chain, SAP: https://www.sap.com/insights/what-is-a-sustainable-supply-chain.html</p> <p>Harvard Business Review, (2020), A more sustainable supply chain, prieinama adresu: https://hbr.org/2020/03/a-more-sustainable-supply-chain</p> <p>OECD Guidelines for Multinational Enterprises, prieinama adresu: https://www.oecd.org/corporate/mne/ Available on: Agricultural supply chains, Extractive sector stakeholder engagement, financial sector due diligence, mineral supply chains, textile and garment supply chains.</p> <p>Sustainable supply from global markets, prieinama adresu: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/policy-and-strategy-raw-materials/sustainable-supply-global-markets_en</p> <p>Study on support for SME supply chain due diligence</p> <p>Initiative for Sustainable Agricultural Supply Chains, prieinama adresu: https://www.nachhaltige-agrarlieferketten.org/en/about-ina/</p> <p>(The Initiative for Sustainable Agricultural Supply Chains (INA) is an association of players from within the private sector, civil society, and politics.)</p> <p>FAO (2022), Sustainable Food Value Chains Knowledge Platform, prieinama adresu: https://www.fao.org/sustainable-food-value-chains/home/en/</p> <p><i>Forthcoming handbooks on risk-based due diligence, that will be available on the above cited platform to guide businesses are:</i></p> <p>Deforestation and forest degradation in agricultural supply chains: Project information sheet Public consultation to 29 July 2022</p> <p>Child labour and forced labour in the cocoa supply chain: Project information sheet French</p>

	<p>Living incomes and living wages in agricultural supply chains and garment and footwear supply chains: <u>Project information sheet</u></p>
<p>„PowerPoint” pristatymo užuominų piktogramos ir susijusi informacija</p>	<div data-bbox="475 416 1082 813" data-label="Diagram"> </div> <p>Nuotrauka iš https://www.freepik.com/free-vector/supply-chain-infographic-concept_8963171.htm#query=supply%20chain&position=5&from_view=search>Freepik</p>
<p>Autorius (-iai_</p>	<p>Ivana Tsvetkova, Zinev Art Technologijos, Bulgarija</p>